

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosci/169030,79-rocznica-likwidacji-getta-bialostockiego-i-wybuchu-zrywu-w-olnosciowego-Bialys.html>
2022-12-04, 16:27

79. rocznica likwidacji getta białostockiego i wybuchu zrywu wolnościowego - Białystok, 16 sierpnia 2022

16 sierpnia 1943 roku Niemcy rozpoczęli akcję ostatecznej likwidacji getta w Białymstoku. W efekcie podjętych przez nich działań doszło do wybuchu żydowskiego zrywu wolnościowego, pod wodzą Mordechaja Tenenbauma-Tamaroffa. Był to drugi pod względem wielkości, po powstaniu w getcie warszawskim, zryw społeczności żydowskiej przeciwko hitlerowcom.

16 sierpnia 2022 r. w miejscach pamięci o martyrologii żydowskich obywateli miasta Białystok, delegacja białostockiego Oddziału IPN, w składzie: Magdalena Dzienis-Todorczuk, Marta Kupczewska oraz Iwona Mudel złożyła kwiaty i oddała hołd poległym.

Przed II wojną światową, Żydzi stanowili ok. 42 proc. ze 107 tys. mieszkańców Białegostoku. Białystok przeszedł w ręce Niemców w czerwcu 1941 r., a już 1 sierpnia 1941 r. Niemcy utworzyli tu getto. Wzorem Warszawy i innych miast stłoczyli na niewielkim obszarze około 50 tys. Żydów. W dniach 5-12 lutego 1943 r. Niemcy dokonali pierwszej

likwidacji getta, w ramach której rozstrzelali 900 osób, a 10 tys. wywieźli do obozów koncentracyjnych.

15 sierpnia 1943 r., na rozkaz hitlerowców, wszyscy Żydzi mieli się zebrać przy ul. Jurowieckiej. 16 sierpnia 1943 r. getto białostockie zostało otoczone trzema batalionami piechoty przy wsparciu jednostek zmotoryzowanych i czołgów. W ramach działań Niemcy dokonali szeregu brutalnych morderstw. Na wieść o ostatecznej likwidacji getta ludność żydowska postanowiła stawić czynny opór i zorganizowała powstanie. Nie mając nic do stracenia, Żydzi postanowili z bronią w ręku zaważczyć o swoją godność. Dobrze uzbrojonej i wyszkolonej niemieckiej żandarmerii wojskowej przeciwstawiła się grupa około 200-300 bojowników. Stanęli do nierównej walki, z góry skazanej na porażkę.

18 sierpnia 1943 r. Niemcy dokonali niemal ostatecznej eksterminacji ludności. Rozpoczęły się deportacje do obozów zagłady, głównie do Treblinki. 19 sierpnia rozstrzelano 72 bojowników, którzy ukrywali się w bunkrze przy ul. Chmielnej. 20 sierpnia załamał się ostatni bastion oporu – samobójstwo popełnili przywódcy powstania, Tenenbaum i Moszkowicz. Niemcy pozostawili jeszcze tzw. „małe getto” z grupą około dwóch tysięcy osób. Istniało do 15 września 1943 r., po czym również zostało zlikwidowane. W listopadzie tegoż roku schwytani zostali ostatni, ukrywający się jeszcze w ruinach, Żydzi. Ostatni więźniowie getta zostali wywiezieni z Białegostoku 21 listopada 1943 r. transportem do Stutthoffu.

Zachęcamy do przeczytania tekstu autorstwa Katarzyny Wasilewskiej - o powstaniu w getcie białostockim,

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/80819,Powstanie-w-getcie-bialostockim.html>